RUSKI INWALID

N° 100.

CZWARTEK. 1 Maia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomosci Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Żeglarskie. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Angliia. Szwecyia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 1 Maia.

Dalszy ciąg mowy Ministra skarbu na posiedzeniu Rady kredytowych ustanowień:

I. Kommissya umorzenia długów (dokońc.)

„Dobrowolne przyymowanie lokacyi na zgaszenie assygnat, otworzone w roku 1817, było doswiadczeniem pomyślnem; chociaż dla nowosci tey operacyi kapitalisci, zawsze ostróżni, nie mogli się odważyć znakomitego mieć w niey uczęstnictwa; iednakże pożyczka ta, przy pomocy niezwyczaynego wywozu wtedy naszych płodow, dotykalnie się przyłożyła do pomnożenia w Państwie brzęczącey monety, którey potrzeba wewnątrz iego od nieiakiego czasu bardzo się pomnożyła. Lecz samo działanie wewnętrzego handlu niemogłoby w następnym czasie iey zaspokoić: z iedney strony rubel srebrny mógłby się podnieść w swey cenie, lecz z drugiey byłaby tylko wyiętą z obrótu mało znacząca ilosc assygnat. Dla tego uznano potrzebnem w czerwcu 1818 roku nową zaciągnąć pożyczkę. Korzystaiąc z podniesienia się kursu naszych funduszów, zmnieyszylismy *premium*, które było oswiadczone dla lokatorów pożyczki poprzedniczey. Jeszcze do miesiąca listopada wpłynęło do kommissyi więcey 47 milionów rubli assygnacyami; ale w czasie tym wypadki, dla naszey operacyi obce, strzymały ten pospiech, z iakim cudzoziemscy kapitalisci lokowali w niey swe pieniądze. Tym czasem wielu z nich wysłało tu złoto i srebro w zliwkach w zamiarze obrócenia ich na rossyyską monetę, a tę odmienić na assygnaty, dla wniesienia tych ostatnich do pożyczki. Metalle te weszły do mennicy w tak ogromney ilo-ści, iż pomimo naywiększey czynnosci, mennica nie mogła wydawać gotowemi pieniędzmi więcey iak piątą część w porównaniu z wartością wniesionych metallów, na dalsze zaś summy wydawała kwietacye, koleią wypłacaiące się, co miesiąc, w miarę wybiianey monety. Terminy tych kwitow stawiły trudnosć dla kapitalistów w uskutecznieniu swych przedsięwzięć. Zeby nie pozbawić ich korzyści, których oczekiwać mieli wielkie prawo, zaleciłem Komissyi przyymować w pożyczce kwity takowe w

rękoymi, licząc rubel srebra lub złota za trzy ruble assygnacyami, które powinny się wnieść do Kommissyi za zbliżeniem się terminow kwitowych.

»Jeżeli sprawiedliwość wymagała okazać tę uprzeymość dla cudzoziemskich kapitalistów, aby przez to samo wynagrodzię zkąd inąd mimowolną zwłokę, niemniey w wydawaniu im monety za wniesione kruszce; tedy z drugiey strony w zamianę procentów, które oni pobieraią podług biletów Kommissyi, wydanych na ewikcyą okazanego kapitału, ale ieszcze do kassy Kommissyi rzeczywiście niewniesionego, uznano także za rzecz sprawiedliwą postanowić, iżby do czasu wniesienia assygnat za obiawione w Kommissyi kwity niemniey płacono po pół procentu na miesiąc. Summa, która ztąd wypadnie, zostawiona na powiększenie w Kommisyi kapitału umorzenia. Tak więc rozrządzenie to, ile iest sprawiedliwe dla kapitalistów, tyle też korzystne iest i dla sameyże Kommissyi, i zasłużyło na Potwierdzenie Jego Cesarskiey Mości.

»Kapitał, w kwitach wniesiony, czyni więcey 14 milionow. Assygnacye na ich mieysce maią wpłynąć w biegu teraźnieyszego roku; dla tego one maią bydź przyłączone do summ, w roku następuiącym dla umorzenia assygnat przeznaczonym, a wyłączone z liczby 68 millionów, które weszły do pożyczki roku 1818. Pomimo to, Kommissya ma przygotowanych na spalenie więcey 80 milionow.

»W tem się zawieraią główne działania Kommissyi umorzenia długów. Działania ich odpowiadaią naszym oczekiwaniom, naszemu celowi. Fundusze, których wprowadzenie unas niektórym zdawało się trudnem, nabyły, możemy tak powiedzieć, w naszem państwie prawo uwiecznienia i wolnego krążenia po całey prawie Europie. — Wielka i rzeczywista korzyść, nazawsze nas zachowuiąca od konieczności uciekania się do nowego wydawania papierowych pieniędzy.

»Jeżeli upadek wartości naszych assygnat szczegolniey pochodzi od pomnożenia się massy ich w obrócie i od niepomierności iey z monetą brzęczącą; ieżeli dla przywrocenia im pierwszey wartości potrzeba z iedney strony zmnieyszyć liczbę pierwszych, a z drugiey pomnożyć ilość ostatniey; tedy przy wyięciu z obrótu wyżey wymienioney liczby assygnat, do 118 milionów rozciągaiącey się, również wydaliśmy z mennicy naszey w roku 1817 więcey 17 milionów i w 1818 więcey 26 milionów złotą i srebrną monetą: co czyni więcey 43 milionów, ilość, która się równa, a nawet przewyższa dziesięcioletni zbiór dawnieyszego puszczania w cyrkulacyą tey monety od roku 1762go, w którym ustanowiono w Rossyi nową probę i wagę, do 1810, w którym wyszedł manifest o teraźnieyszey naszey monecie. Jeżeli w roku 1817 niezwyczayny wywóz naszych płodów dał nam znakomitą ilość drogich kruszców; tedy w roku następuiącym, kiiey żądania o nie ustały i przyszły do dawnieyszey zwyczayney proporcyi, pożyczka Kommissyi naywięcey się do tego przyczyniła. Ten przypływ kruszców napełnił kanały obrótu wewnątrz państwa przez działanie czasowych okoliczności rozszerzane, i z nieiakiem łakomstwem połykaiące brzęczącą monetę. To napełnienie widocznie przerywa teraz potrzebę tey monety, razemże powiększa się potrzeda assygnat, a tem samem upadaią wszystkie wątpliwości o dalszem podniesieniu się ich wartosci. Nie rozciągaiąc się dłużey nad tą rzeczą, powiemy na zakończenie: opór większy lub mnieyszy, w przedsięwzięciach tego rodzaiu napotykany, koniecznie ustąpić powinien usiłowaniom Rządu, kiedy ten działa, nie powoduiąc się żadnemi czasowemi i zwodliwemi spekulacyami, ale opieraiąc się na prawidłach prawości, stałych i doświadczeniami stwiedzonych.« (d. c. n.)

WIADOMOŚCI ŻEGLARSKIE.

Dnia 25 b. m. przybyły do Kronsztatu dwa pierwsze okręta, z których ieden naładowany iest owocami.

Między Kronsztatem i Petersburgiem znayduie się iescze wiele lodu, który gdy zeydzie za ucichnienieniem wiatrów iakie z przeciwney wieią strony, nadeydzie zapewna wkrótce wiele innych okrętów. Z tych dziesięć stoi iuż na kotwicach po za Kronsztatem i czekaią tylko pomyslney pory aby zawinąć do portu pomienionego.—Poczta nawet codzienna między Petersburgiem i Kronsztatem iescze nie iest urządzoną.—Z Ladogi także lod iescze nieprzechodził po Newie i wiatry zapędziły go ku brzegom północnym tego ieziora; lecz zawsze za odmianą kierunku wiatru udadzą się swoią drogą do morza.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia 21 *Kwietnia.*

W tych dniach zniknął ztąd bezwiedzy ieden z znakomitych tuteyszych doktorów. Od nieiakiego iuż czasu uważano, że ustawicznie głęboko się zamyślał.

Słychać, że Poseł nasz w *Rzymie* Xiąże *Kaunitz* będzie W Marszałkiem dworu na mieysce zmarłego Hrabiego *Wilczka.*

Sprzedaią tu u Pana *Arlacia* bardzo dokładnie trafiony wizerunek młodego Xięcia Raychstadtskiego, dnia 20 Marca 1811 r. w *Paryżu* narodzonego.

Dnia 11 b. mca dało się uczuć w *Inspruku* (w Tyrolu) dość mocne trzęsienie ziemi, przez 15 sekund trwaiące. Pierwsze szło od wschodu, drugie nieco silnieysze od zachodu z taką mocą, że w naywyżey umieszczonym dzwonie na wieży mieyskiey dwa razy serce uderzyło. Dnia 12 było także trzęsienie ziemi, ale pomnieysze.

Od brzegów Menu, 20 *Kwietnia.*

Arcy-Xiąże *Karol* i małżonka iego odbywaią podróże pod imieniem Hrabiowstwa Alenbourg. Dnia iutreyszego oczekiwani są w Frankforcie, skąd udadzą się do Weylburga.

z Munich 13 *Kwietnia.*

Adres podany stanom od rękodzielników i klassy przemysłowey miasta Nuremberga, wart iest uwagi z wielu względów. Proszą w nim o zniesienie wszelkich komor celnych które dotychczas znaydowały się w Niemczech, a założenie linii celney powszechney według prawideł wzaiemności sprawiedliwey. Mieszkańcy pomienieni proszą stany, aby takowe z ich strony przełożenie doprowadzone było do wiadomości Seymu. — Powiadaią także, że i towarzystwo kupców, zebrane na iarmarku w Frankforcie nad Menem ma zamiar podania Seymowi podobneyże prosby. (*z Gazety Berlińskiey*).

Na sessyi dnia 6go bieżącego miesiąca mówił Minister Skarbu o stanie szkół, a mianowicie o funduszach, iakie Rząd na ich utrzymanie przeznacza, a które 600,000 złotych Niemieckich wynoszą.

Oddalony Sędzia Ziemski *Szulc* podał do Seymu prosbę z zaskarżeniem Sądu Appellacyynego i Ministrów Spraw Wewnętrzych i Skarbu o nadużycie władzy w naruszeniu praw i wolności iego osobistey.

W wiosce Bawarskiey *Trogen* na granicy Saskiey przyszło do krwawey bitwy między iey włościanami a officyalistami leśnemi Saskiemi, którzy w ilości trzydziestukilku na włościan z powodu kradzieży drzewa uderzyli. Wiele osób z iedney i drugiey strony iest ranionych. Dla rozpoznania tego wyiechał iuż z *Bayreuth* Kommissarz rządowy.

Francyia.

z Paryża, 16 *Kwietnia.*

Donoszą z Hiszpanii, że ze wszystkich tego Królestwa prowincyi, dążą teraz do Andaluzyi znaczne oddziały Artyllery pieszey i iezdney, oraz pułk ieden wybrany z strzelców. Woyska te złożą znaczną część wyprawy, maiącey się wysłać do osad Południowo-Amerykańskich. Według ostatnich doniesień z Kadyx przybyło tam z Anglii Bordeau i Bajony 20 statków przewozowych zupełnie uekipowanych, a wkrotce więcey iescze przybędzie.

Monitor umieścił ustawę Królewską upoważniaiącą utworzyć pod opieką iego, a przewodnictwem Xcia *Angouleme*, Towarzystwo Królewskie ku poprawie stanu więzień. Ustawa ta mowi w czterech Rozdziałach:—o utworzeniu tego Towarzystwa; — o Radzie powszechney więzień; — o departamentowych Kommissyach więzień; — narescie, o administracyi więzień Paryzkich. Między członkami tegoż Towarzystwa, których iest 21, są także Morszałek Xiążę *Albufera* (*Suchet*) Hrabiowie *Daru*, *Chaptal*, *Pasqnier*, *Bigot de Preameneu.*

Tenże *Monitor* ogłosił, że Xiężna Berry iest w piątym miesiącu ciąży.

Nieszcześliwe zdarzenia, które Francyą od lat kilku tłoczyły, zaięcie iey granic przez obce woyska, rozprzężenie iey woysk, i ogromne ciężary, wszystkie te przyczyny, których iuż teraz niemasz, pociągnędy za sobą zaniedbanie utrzymywania potróynego rzędu twierdz, rozciągaiącego się od wyższego-Renu do morza Północnego, a składaiącego żelazną zaporę, którey niepodobna przebydź, gdy iest należycie bronioną. Marszałek *Gouvion St-Cyr* Minister woyny, po zdaney dokładnie sprawie przez Kommissyą obrony przyiął plan potwierdzony zaraz przez Króla maiący za cel zapewnić moc i niepodległość Francyi ziednaniem uszanowania iey potędze zewnątrz. — Dawny systemat obrony, twór sławnego *Vaubana,* doznał nieiakich odmian przez odstąpienie ważney twierdzy *Lan-*

dawy dla Niemiec, a *Philippeville* i *Mariemburga* dla Królestwa Niderlandskiego. Z drugiey strony *Luxemburg*, ten to *Gibraltar* środka Europy, stał się twierdzą Ligi Niemieckiey, Granice Prus stykaią się z granicami Francyi od strony *Mozelli*, a Królestwo Niderlandskie będzie wkrótce zasłonione rzędem twierdz, około których robią z zadziwiaiącym pospiechem. W takich okolicznościach uznano za konieczną potrzebę postawić Francyą w szanownym stanie; dlatego wszystkie twierdze potróynego rzędu będą należycie umocnione; działa i wszelkie rynsztunki, których do zupełnego uzbroienia potrzeba, będą tam w ciągu wiosny przesłane. Niezdatne działa przeleią w *Douai*. — Nowe urządzenie woyska idzie także z pośpiechem. Każdy legiion będzie powiększony trzecim batalionem. Wielu offlcerów na połowie żołdu będących iuż do czynney służby wezwano.

Przyiazd Lorda *Withwort* do *Paryża* zatrudnia od kilku dni (pisze *Minerwa*) wszystkie, tuteysze towarzystwa, a zagorzałym Roialistom dał powód do iak nayniedorzecznieyszych pogłosek. Podług nich, przybył ten Lord dla żądania obalenia prawa o wyborach, i zniweczenia ustawy mianuiącey nowych Parów z grona osób dawnemu Rządowi przychylnych. Ale te pogłoski są płodem partyi, która w rozpaczy poddaie się iak naynierozsądnieyszym nadzieiom i zbrodniczym odurzeniom. Spodlić kray znieważyć Króla nic to partyą nie kosztuie, aby tylko zemstę swą nasyciła zadość ambitnym zamiarom swoim. Niewiemy (wyraża *Minerwa*) czyli podróż Lorda *Withworta* ma iaką ważność polityczną; lecz gdyby i tak było, pewni iestesmy, iż nie powinno to nabawiać naymnieyszey niespokoyności przyiacioł Monarchii konstytucyyney. Ministeryum Angielskie, wielki interes maiące żeby pokóy utrzymać, strzegłoby się dać pomoc fakcyonistom chcącym go naruszyć.

ANGLIIA.

z Londynu, 16 Kwietnia.

W tych dniach podano parlamentowi niższemu następuiący rys summ wniesionych do kassy bespieczeństwa z powodu processów:

w Roku	1756 — — —	2,864,975	fun. szter.
— —	1766 — — —	2,019,004	— —
— —	1776 — — —	6,602,229	— —
— —	1786 — — —	8,848,335	— —
— —	1796 — — —	14,550,397	— —
— —	1806 — — —	21,922,754	— —
— —	1815 — — —	31,953,890	— —
— —	1818 — — —	33,543,520	— —

Rękodzielnie Londyńskie widocznie zbliżaiaią się do zupełnego upadku. Wielu rękodzielników do tego stopnia zle wychodziło na rachunkach swoich, iż robotników wszystkich musiało rozpuscić.

Słychać tu o nieporozumieniu między Ministrami, i że się nowe pod przewodztwem Xięcia *Wellingtona* i Pana *Canning* utworzy. Strona oppozycyyna mocna iest tego roku, bo tak liczna, iak nie była od lat 30. — Na czele iey iest Pan *Tierney*, człowiek światły i umiarkowany.

Lord *Berensford* lubo wyiechał do *Lisbony* dla obięcia naczelnego dowództwa w woysku Portugalskiem, złoży iednak w tym ieszcze roku tę dostoyność, i powróci do oyczyzny. Twierdzą, że Jenerał *Malcolm* będzie iego następcą.

Gdy Xiąże *Dołgoruki*, Xiąże *Wołkoński* i Hrabia *Poniatowski* podróżuiący w Anglii przybyli w Portsmouth na pokład okrętu *Queen-Charlotte*, powitano ich wystrzałami z dział.

Okręty przeznaczone do nowey wyprawy ku biegunowi dostaną baty korkowe dla ratunku na przypadek rozbicia się okrętu.

Nadeszła tu wiadomość, że w dawney Francuzkiey części wyspy St Domingo wszczęły się rozruchy, a szczególniey w okolicy Mirabelais i Jeremie.

SZWECYIA.

z Sztokolmu 9 Kwietnia.

Król, Szwedzki przez część lata mieszkać będzie w *Schoonen*. Zbierze się tam 15,000 woyska Szwedzkiego, a 1200 Norwegskiego do obozu, dla odbywania obrotów woiennych, które od 5 d. do 25 Czerwca trwać będą.

Przybył tu Jenerał *Montrichard* będący na czele dworu Królowey naszey bawiącey we Francyi. Sądzą, iż ziechał dla układów względem przyszłego tey Królowey mieszkania, bądź tu, bądź też, co podobnieysze do prawdy w Paryżu.

Miłośnicy muzyki z *Wolnych-Mularzy* dali tu wczoray koncert na dochód szpitala, przez nich założonego i utrzymywanego.

w PETERSBURGU

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.